

FV Finansman Rehberleri

FV Finansman Projesi

Proje Çıktısı 3,5

TÜRKİYE

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 646554

Ülkedeki FV Çevre

Son yıllarda Türkiye’de güneş enerjisine yönelik ilgi giderek artmaktadır. Özellikle Türkiye’nin güneşli güney kesimi ve kıyı bölgelerinde güneş enerjisiyle su ısıtımı yoğun bir biçimde kullanılmaktadır. Bu hızlı yayılma ve yoğun talepte yasal yükümlülüklerin, bürokrasinin ve mülkiyet haklarına ilişkin problemlerin fotovoltaik sistemlere göre daha az olmasının oynadığı rol oldukça açıktır. Bu gelişmelere paralel olarak güneş enerjisi Türkiye’de elektrik üretimi için de ilgi odağı haline gelmiştir. Ancak, su ısıtılmasına yönelik sistemlere kıyasla fotovoltaik tesislerin kurulumlarını yavaşlatan birçok neden vardır. Finansal ve hukuki engeller bu konuda başı çekmektedir.

FV sistem kurulumları oldukça yüksek sermaye harcamaları gerektirirken (CAPEX), kurulumun ardından gerekli operasyon maliyetleri (OPEX) azalmaktadır. Bu yüzden sistem kurulum aşamasında dış finansmana ihtiyaç duyulmaktadır. Yatırımcıları olumsuz etkileyen bir diğer faktör ise devlet tarafından 10 yıllığına verilen Satın Alma Garantisine ilişkin sürenin sonuna gelindiğinde sistem gelirin geleceği hakkındaki belirsizliktir. Yatırımcıların önünü daha iyi görebilmeleri ve güven içinde yatırım yapabilmeleri için FV sistemi yatırımlarına ilişkin finansman, gelir ve vergi hususları ve sektörün geleceği net bir şekilde tanımlanmalıdır.

FV sistemlerde ana finansman aracı kredi olarak kabul edilse de yatırımcının öz sermayesi de önemli bir rol oynamaktadır. Yatırımcı öz sermayesini doğrudan finansman aracı olarak ya da kredi başvuru süreçlerinde %20-25 oranında kendi öz sermayesini kullanarak değerlendirmektedir.

Finansman Planları

Finansman Planı 1: Kredi

Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası Türkiye’de konut ve KOBİ gibi değişik segmentlerde sürdürülebilir enerji finansmanı sağlamak için çeşitli finansman programları başlatmıştır. Herbir programda yurt içinde kredi tahsisi sağlamakla görevli katılımcı bankalar bulunmaktadır. Söz konusu programların haricinde bankalar kendi kararlarıyla FV sistemler için kredi tahsis edebilmekte ancak bu krediler bankaların piyasalara sunduğu genel amaçlı krediler olup tüketici kredisi veya ticari nitelikli kredilerdir. Bu krediler daha kısa vade/yüksek faiz oranlarına sahip olduklarından ve söz konusu programların aksine hemen geri ödemelere başlanması gerektiğinden yatırımcılar tarafından çekici bulunmayacaktır. Bu nedenle, geleneksel kredi ürünleri finansman maliyetlerini arttıracak ve yatırımcılar üzerinde caydırıcı etkiler oluşturabilecektir.

TuREEFF (Türkiye Konutlarda Enerji Verimliliği Finansman Programı) Programı Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası tarafından geliştirilmiş olup Temiz Teknoloji Fonu tarafından desteklenmektedir (Clean Technology Fund-CTF). Program yatırımcıların evleri için yaptıkları enerji verimliliği projelerine ve küçük ölçekli yenilenebilir enerji yatırımlarına mali imkân sağlamayı amaçlamaktadır. Programın katılımcı bankaları: Türkiye İş Bankası ve Şeker Bank’tır. İş Bankası ve Şeker Bankası Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası kaynaklı fonlar üzerinden 3 yıla varan vadelerle kredi tahsis etmektedir. Ancak, Şeker Bank tüketici kredisi kapsamında bu süreyi 10 yıla kadar uzatabilmektedir. Ayrıca Şeker Bank kurulan FV sistemin ürettiği elektriğe devlet tarafından sağlanan Satın Alma Garantisi geliriyle orantılı olarak geri ödeme planını yapılandırabilmektedir. Örneğin geri ödeme planı yaz aylarında daha çok kış aylarında ise daha az ödeme olacak şekilde düzenlenebilmektedir.

TurSEFF (Türkiye Sürdürülebilir Enerji Finansman Programı) Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası’nın (AİKB) KOBİ ölçeğindeki yatırımcıların enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji yatırımlarını finanse etmeyi amaçlamaktadır. Program, katılımcı bankalar aracılığıyla, yatırım bedelinin %30’u yatırımcı öz sermayesinden karşılanması koşuluyla, 10 yıla varan vadelerle kredi kullanılabilmektedir. Program 6-12 ay arasında geri ödemesiz dönem avantajı sağlamaktadır.

MidSEFF Programı (Türkiye Orta Ölçekli Sürdürülebilir Enerji Finansman Programı), Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası tarafından oluşturulmuş olup Avrupa Yatırım Bankası ve Avrupa Komisyonu tarafından desteklenmektedir. Program yenilenebilir enerji, atıktan enerji ve

endüstriyel enerji verimliliği konularında orta ölçekli yatırımlara finansal destek sağlamayı amaçlamaktadır. Midseff Programının sağlamış olduğu mali kaynak yerel katılımcı bankalar aracılığıyla tahsis edilecektir.

Yukarıda bahsi geçen programlara ek olarak Türk Bankacılık sisteminin tarihsel gelişimi ve ihtiyatlı duruşunu açıklamak kredi süreçleri hakkında bilgilendirici olacaktır. Öncelikle, Türk Bankacılık sistemi ülkenin geçirmiş olduğu 2001 ekonomik krizinden dolayı sürekli sıkı bir şekilde dentlenmekte ve düzenlenmektedir. Bu bağlamda yurt içi ve küresel gelişmelere bağlı olarak kredi tahsisatı için gerekli olan tüm finansal ve teminat koşulları Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından kontrol altında tutulmaktadır. 2001 krizinin ardından, finansal olarak kredi itibarı yüksek kişilere kredi verilmesinin önemi birkez daha vurgulanmıştır. 2008 yılında yaşanan küresel kriz ile birlikte yine birçok makro ihtiyati tedbir alınmış ve bankalar'da batık kredi kaynaklı iflasların yaşanmaması için sermaye yeterliliği oranları birkez daha gözden geçirilmiştir. Tüm bu bilgiler ışığında, söz konusu programların katılımcı bankaları kredi tahsis etme süreçlerinde birtakım kısıtlamalara gitmektedir. Ayrıca sermaye gideri maliyetlerinin (CAPEX) yüksek düzeylerde olduğu FV sistem yatırımları için son derece uygun bir finansman yöntemi sağlayan Proje Finansmanı aracı diğer enerji yatırımlarında (termik ve hidroelektrik santraller) olduğu gibi kullanılamamaktadır. Kredilerin vadesi avrupa'daki uygulamalara göre daha kısadır. Üstelik bankalar FV panelleri teminat olarak kabul edemediklerinden ötürü, kredi tahsis sürecinde sistemin yaratacağı ekonomik gelir gözardı edilmekte ve teminat kalitesinin zayıf olarak değerlendirilmesinden ötürü yatırımcının finansal güvenilirliği ve borçluluk durumu karar aşamasında ön plana çıkmaktadır. Özetle, Türk bankacılık sistemi, güneş enerjisi yatırımlarında son derece ihtiyatlı davranmakta ve yatırımlara karşı düşük bir risk iştahıyla yaklaşmaktadır.

Uygulama Segmentleri

Kredi seçeneği Türk piyasalarında en çok müstakil ve çok daireli konutlarda, ticari, kamu ve sanayi sektörlerinde uygulanabilmektedir. Banka kredilerinin yüksek seviyede tercih edilmesinin belli başlı sebepleri vardır. Makroekonomik olarak ele alındığında Türkiye gelişmekte olan bir ülke olup kalkınması için gerekli olan sermayeyi uluslararası piyasalardan ve vatandaşlarının birikimlerinden sağlamaktadır. Yurtdışından sermaye bulma faaliyetlerine çoğunlukla bankalar aracılık etmekte ve uluslararası fonları yatırımcılara krediler ve diğer finansman araçları şeklinde sunmaktadırlar. Bu yüzden krediler ticari yatırımların finansmanında ve ülkenin kalkınmasında oldukça önemli bir rol üstlenmişlerdir.

Tüm iş segmentleri için yatırımlar çoğunlukla banka kredileri üzerinden sağlanmaktadır. Öncelikle, kredi geri ödemeleri FV sistemin elde edeceği gelire göre oluşturulmaktadır. Bu durum hem yatırımcıları hem de bankaları projenin düşük risklilik seviyesinin düşük olduğu konusunda ikna etmektedir. İkinci olarak, özellikle konut segmentindeki yatırımcı için banka kredileri erişmesi kolay bir finansman aracıdır. Bu segmentte yatırımlar küçük ölçekte gerçekleştiğinden tüketicilerin kredilere erişimi diğer sermaye piyasası kaynaklarına göre daha kolay olabilir. Ayrıca, konut segmenti yatırımcıları çoğunlukla ticari faaliyet göstermeyen yatırımcılar olduğundan banka kredileri onlar için finansal bilgi düzeyi olarak anlaşılması kolay bir yatırımdır.

Bankalar başarılı projelerin finansmanını sağlamak ve ters seçimlerin önüne geçmek için yatırımcıların varlıklarını teminatlandırmakta ve kendilerince güvenilir bulunan Mühendislik Tedarik ve İnşaat Firmalarının ilgili projeye yönelik onayını aramaktadırlar. Bu yüzden, teknik fizibilite çalışmaları bankaların yatırımcılara kredi tahsis etmeleri sürecinde oldukça önemli rol oynamaktadır. Konutlara yönelik kredi tahsisatı kararlarında yatırımcının ödemiş olduğu elektrik faturası ve ilgili sistemin üreteceği elektrik ve maddi gelir verilerinin karşılaştırılması önemli bir rol oynamaktadır. Tureeff Programı kapsamında Şekerbank T.A.Ş. tarafından 3 yıllık vadelerle kredi tahsisatı yapılmaktadır.

Kredi vadeleri ticari sektör yatırımcıları söz konusu olduğunda daha uzun vadeyle (10 yıla kadar ve 250.000 EUR) ve organize sanayi bölgelerinde ve kamu kurumlarında ise (7 yıl ve 5.000.000 EUR) şeklinde düzenlenebilmektedir. Bu iş segmentlerinde yatırımcılar karakteristik olarak kurumsal özelliği bulunan ve çalıştığı bankalar da ticari faaliyetlerine ilişkin nakit akış şeması ve ticari faaliyetlerden kaynaklı para transfer bilgileri mevcut olan yatırımcılar olduğundan bankalar müşterileri hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilmektedir. Ayrıca enerji tüketimi işletmeler için hayati öneme sahiptir. Bu yönde yapacakları yenilenebilir enerji yatırımları karlılıklarını arttıracaktır. Sonuç olarak bankalar kredi tahsis süreçlerinde bu iş segmentlerine karşı daha olumlu bir yaklaşım benimsemektedirler.

İlgili İş Modelleri

Krediler mahsuplaşma ve öz tüketim iş modellerinin tümü için uygulanabilmektedir. Türkiye’de ve dünyanın geri kalanında banka kredileri en eski ve geleneksel finansal planlarından biridir. Banka kredileri hem küçük hem de büyük ölçekli sistemlerin finansmanının sağlanmasında uygun bir yöntemdir. Bankacılık sektörünün FV sistemlerin finansmanına aşına olmaları için zamana ihtiyaç vardır. Hem güneş enerjisi sektörü hem de bankacılık sektörü birbirlerine aşına olacak hem de birbirlerinin gelişimini ve büyümelerini

destekleyeceklerdir. Güneş enerjisi sektörü gelişip daha fazla yatırımcı tarafından tanındıkça, bankacılık endüstrisi sektöre ilişkin finansman araçlarını geliştirecek ve yatırımlara yönelik daha büyük kaynakları daha uygun maliyetlerle sunabileceklerdir.

Ancak, bu günlerde bankacılık endüstrisi FV sistemlere yönelik kredi tahsisinde bir takım şart ve kısıtlamalar getirmektedir. Öncelikle, sistemin yatırımcının elektrik ihtiyacını karşılayabilmesi ve bankadan kullanılan krediyi vadesi içinde ödeyebilecek kadar gelir getirmesi beklenmektedir. İkinci olarak da yatırımcının finansal olarak güvenilir olması şartı aranmaktadır (risk raporu, aylık gelir, yaş, meslek, servet, diğer kredi borçları vb.). Özetle, yatırımcının finansal özellikleri, projenin finansal verileri ve kendini geri ödeyebilmesi şartları kredi tahsisinde birlikte değerlendirilmektedir.

Uygulama

Genel olarak süreç şu şekilde ilerlemektedir:

Yatırımcı proje için gerekli maliyeti ve elindeki öz sermaye miktarını hesaplar. Sermaye ihtiyacını belirledikten sonra, doğrudan banka şubelerini ziyaret eder ya da internet üzerinden araştırır. Sözkonusu programların haricinde, internette enerji verimliliği kredileri ya da yenilenebilir enerji kredileri başlığı altında arama yapılarak daha fazla seçenek bulunabilir. Kredi başvuruları doğrudan Tureeff, Turseff, Midseff gibi programların internet sayfaları üzerinden yapılabildiği gibi programların katılımcı bankalarına da yapılabilmektedir.

Başvuru sürecinde, bankalar projenin finansal performansına ve yatırımcının finansal güvenilirliğine ilişkin bir takım belgeler talep etmektedirler. Proje geliştiriciler ya da yatırımcılar tarafından sağlanmış proje nakit akış şeması, elektrik tüketim verisi, bireysel müşteriler(ticari olmayan) için önceki kredilerin düzenli ödenmiş olması, bankanın karar aşamasında önemli rol oynamaktadır.

Projenin teknik değerlendirilmesi aşamasında, sistemler bankaların anlaşmalı oldukları uzmanlar tarafından verimlilik özelliği bakımından incelenmektedir. Finansal ve Teknik değerlendirmelerin sonuçlanmasıyla birlikte projeler için kredi tahsisi yapılabilmekte ya da yapılamamaktadır. Bu değerlendirmelerden elde edilen sonuçlara göre yatırımcının gelir ve gider dengesi analiz edilebilmekte ve yatırımcıya daha fazla seçenek sağlanabilmektedir (düşük faiz oranları ya da uzun vadeler vb.)

Kredilerin tahsis edilebilmesi için bankalar bir takım yasal belgeler istemektedirler. Genellikle vergi levhası, bilanço, şirketlerin ortaklık yapısını belirten belgeler(ortaklık oranları, ortakların isimleri), faaliyet belgesi, kredi kaynağının söz konusu projede kullanılacağına dair taahhüt

ve bankanın söz konusu krediyi sistemi kuran Mühendislik Tedarik ve İnşaat Şirketine hakediş usuluyla vereceğinin yatırımcı tarafından onaylandığını gösterir muvafakatname. Ayrıca yatırımcı tarafından, aylık anapara ve faiz ödemelerini belirten, geri ödeme planının da imzalanması gerekmektedir.

Kredi kullandırımı gerçekleştikten sonra, kredi izleme ve kontrol süreçlerinde en önemli kıstas taksitlerin gününde ve tam olarak ödenmesidir. Kredi sonrası banka tarafından sistemin verimliliğine ilişkin kontroller yapılmamaktadır. Bu kontrollerin sistem özelinde yapılmasının en temel nedeni kredilerin yenilenebilir enerji kredisi karakterli olmasından çok tüketici kredisi/ticari kredi koşullarında tahsis edilmesidir.

Dış Koşullar

Küresel ekonomi günümüzde ülkeleri birbirine oldukça bağımlı kılmıştır ve bunun sonucunda ülkelerden birinin ekonomik başarı ya da çöküşü bir diğersinin başarı ya da çöküşü anlamına gelmektedir. Çok uluslu şirketler ve artan uluslararası ticaret ekonomik sorunları ve krizleri tüm dünyada bulaşıcı hale getirmiştir. Uluslararası faktörler tüm bu sebeplerden ötürü kredi tahsisat sürecine de etki edebilmektedir. 2008 Küresel Ekonomik Krizi sonrası yaşanan gelişmelerden de görüleceği üzere bankacılık endüstrisi küresel makroekonomik krizlere karşı son derece kırılgan bir yapıya sahiptir. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu kredi tahsisatına yönelik şart ve koşulları makro ihtiyati tedbirler kapsamında sürekli olarak sıkılaştırmaktadır. Bunun temel nedenini ülkedeki bankacılık düzenleme mevzuatından kaynaklanan 2001 ekonomik krizi oluşturmaktadır. Devlet otoriteleri ve hükümetler bankacılık endüstrisini sermaye yeterliliği bakımından güçlü tutmaya çalışmaktadırlar. Bütün bu gelişmeler sonucunda Türk Bankacılık Endüstrisi 2001 ekonomik krizine göre risk iştahını düşürmek zorunda kalmıştır. Söz konusu küresel ve yurtiçi gelişmelere bağlı olarak bankacılık kanunu ve düzenlemeler kredi tahsis sürecini önemli ölçüde etkilemiştir.

Söz konusu faktörlere ek olarak, güneş enerjisi sistemlerine yönelik kredilerde yetersiz ve uyumsuz icra mevzuatı bankalar açısından sistemlere yönelik olumsuz bir tavır oluşumuna sebebiyet vermektedir. Bu durumun en temel sonucu bankaların proje finansmanı ya da kredi tahsisatı sürecinde FV panelleri teminat olarak kabul edememesidir. Kredi tahsisinde kullanılan fonlar büyük ölçüde uluslararası kalkınma bankalarının ve örgütlerin sağladığı fonlardır. Sürdürülebilir ve ticari bir fonlama sağlamak için Türk bankacılık endüstrisi güneş enerjisi sektörü hakkındaki bilgi ve tecrübe düzeyini arttırmalıdır. Ayrıca hem bankacılık endüstrisi hem de güneş enerjisi sektörü yasal düzenlemelerle teşvik edilmelidir.

Kilit Oyuncular ve Bilgi Kaynakları

Tureeff programı ve yerel katılımcıları olan Türkiye İş Bankası A.Ş ve Şeker Bank T.A.Ş'ye ilişkin internet adresleri aşağıdaki gibidir:

- www.tureeff.org/
- www.isbank.com.tr
- www.sekerbank.com.tr/

Turseff programı ve programın yerel katılımcıları olan Denizbank A.Ş, Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı, Yapı ve Kredi Bankası A.Ş ve Türkiye İş Bankası A.Ş'nin internet adresleri aşağıdaki gibidir.

- www.turseff.org/
- www.denizbank.com/
- www.vakifbank.com.tr/
- www.yapikredi.com.tr/
- www.isbank.com.tr

Midseff programı ve yerel katılımcıları olan Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı, Yapı ve Kredi Bankası A.Ş, Türkiye İş Bankası A.Ş, Denizbank A.Ş, Akbank T.A.Ş, Finansbank A.Ş, Türkiye Garanti Bankası A.Ş'nin internet adresleri aşağıdaki gibidir:

- www.midseff.com/tr/
- www.vakifbank.com.tr/
- www.yapikredi.com.tr/
- www.isbank.com.tr
- www.denizbank.com/
- www.akbank.com/
- www.finansbank.com.tr/
- www.garanti.com.tr/

Finansman Planı 2: Yeşil Kooperatifler

Kooperatif sistemi Türkiye’de uzun zamandan beri bilinen ve geniş uygulama alanına sahip bir finansal plandır. Öncelikle, ilk kooperatifler tarım sektöründe kurulmuş olup, ülkenin bazı köklü finansal kuruluşları olan T.C Ziraat Bankası A.Ş ve Şeker Bank T.A.Ş başlangıçta birer kooperatif olarak hayata geçmiştir. Buna benzer olarak Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri bugün yaygın olarak üyesi olan çiftçilere ayni ve nakdi kredi imkânları sağlamakta ve tarımsal üretim için ihtiyaçları olan maddeleri kendilerine uygun vade ve faizlerle sağlamaktadırlar. Ayrıca, konut kooperatifleri de vatandaşlar arasında yaygın olarak kabul gören ve uygulanan finansal planlardır. Tarihsel süreçte kooperatifler düşük sermaye birikimi, yüksek faiz ve enflasyon oranları gibi sebeplerden ötürü insanların belirli iktisadi sorunların üstesinden gelmek üzere kullandığı finansal planlardan biri olmuştur. Enerji yatırımları gözönüne alındığında benzer sorunlarla karşılaşmak son derece muhtemeldir. Bu tarihsel ve kültürel bağlamda, Türk vatandaşlarının iktisadi ve finansal kültürü kooperatiflerle son derece uyumludur ve FV sistemlerin başarılı geleceği kooperatiflerle doğrudan bağlantılıdır.

Gelecekte Yeşil Kooperatifler çok sayıda yatırımcı üzerinden küçük birikimlerle büyük fonlar toplanabilmesine olanak sağlayabilecektir. Türkiye’de kooperatif mekanizmaları yasal ve vergi alanlarında devlet tarafından desteklenmektedir. Bu bağlamda Yeşil Kooperatifler FV sistemler için yenilikçi ve gelecek vaadeden birer finansman planı olarak kabul edilebilir. Ancak, Türkiye’de Yeşil Kooperatifler henüz birer yasal taslak halinde olup ortaklarına hizmet eden bir Yeşil Kooperatif yoktur. Sadece Elektrik Enerjisi Üretim ve Tüketim kooperatifi Anasözleşmesi düzenlenmiştir.

Yeşil Kooperatifler aracılığıyla finansman sağlamak konut, ticari ve kamu yatırımcıları için teknik ve yasal sorunların üstesinden gelmede avantajlar sağlayabileceği gibi çok sayıda yatırımcının bir araya gelmesinden faydalanılarak sabit maliyetlerin düşürülebilmesini olanaklı kılacaktır. Ayrıca, kooperatiflerin kurumsal yapısı ve kooperatiflerin zamanla artan tecrübelerinin sonucu olarak üyeler sistem yatırımlarında yanlış seçimler yapmaktan korunabileceklerdir.

Ayrıca, Yeşil Kooperatifler ortaklarının birer “üreten tüketici” olmalarını olanaklı kılar. Böylece, elektriğin üretildiği bölgeler geleneksel elektrik üretim modellerine göre daha fazla gelir sahibi olabilirler çünkü yatırımcılar yerel halktır. Geleneksel hidroelektrik ve termik santrallerde yatırımcılar merkezi büyükşehirler olan kurumsal şirketlerdir. Faaliyetleri sonucu çevreye zarar verir ve elde ettikleri karları yine büyükşehirlere kaydırırlar. Diğer yandan, Yeşil

Kooperatifler aracılığıyla ülke içerisindeki bölgesel gelişmişlik farkları azalacak ve gelir dağılımı adaleti ve sürdürülebilir kalkınma yönünde bir adım da atılmış olacaktır.

Ülkemizde yeşil kooperatiflere ilişkin başvurular Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmelik kapsamında değerlendirilmektedir. Kooperatif üyelerinin sayısı ve tüketim ihtiyaçları oranında tahsis edilecek kapasite maksimum 5 MWp' ye kadar erişebilmektedir. Sıradan lisanssız proje başvurularıyla karşılaştırıldığında son derece büyük bir fırsattır çünkü lisanssız başvurularda maksimum kapasite 1MWp olarak belirlenmiştir. Bu yüzden, kooperatiflerin kuracağı sistemler ancak öz tüketim ya da mahsuplaşma iş modellerine sahip olabilecektir. Finansal piyasalarda kitle fonlamasına yönelik düzenlemeler henüz hayata geçirilmediğinden kooperatifler yatırımlarını banka kredileriyle ya da ortaklarının özsermayeleriyle fonlayabileceklerdir. Bu bilgiler ışığında kooperatiflerin avantajlarından tam anlamıyla faydalanabilmek için hukuki ve finansal düzenlemeler hayata geçirilmelidir.

Uygulama Segmentleri

Yeşil Kooperatifler konut sektörü, ticari sektör, kamu sektörü ve organize sanayi bölgeleri gibi uygulama segmentleri için parlak bir gelecek vaadedebilir. Öncelikle, kooperatifler bir yönetim organına ihtiyaç duymaktadırlar ve bu yönetim organları hâlihazırda birçok tarım ve konut kooperatifinde, ticari örgütlerde ve organize sanayi bölgelerinde teşekkül etmiş bulunmaktadır. Ayrıca, kooperatifler devlet desteği ve vergi muafiyeti avantajlarından da faydalanmakta olup sahip oldukları yasal kişilik üzerinden bürokratik ve piyasa kaynaklı sorunların üstesinden daha kolay gelebileceklerdir. Sistemler çok sayıda ortak tarafından kurulacağından sabit giderlerin ortalama maliyeti düşürmesi sonucu Seviyelendirilmiş Enerji Maliyetinin daha düşük olmasına yol açacak ve kooperatiflere rekabet avantajı da getirecektir.

Gelecekte ülkemizde enerji piyasalarının liberalleşmesi ihtimali göz önüne alınırsa, serbest piyasa koşullarında kooperatifler “üreten tüketici” ortaklarını artık elektriği satmaları durumunda koruma altına alabilecektir. Diğer bir ifadeyle, Yeşil Kooperatifler piyasa bilgisi olan tecrübeli enerji satın alıcılarıyla, küçük çaplı ve ticari faaliyetleri olmayan ortakları arasında dengeleyici bir görev üstlenerek ortaklarının maddi kayba uğratmayacak adil fiyat seviyesini oluşturabilirler.

Hâlihazırda Yeşil Kooperatiflere ilişkin çok detaylı bir yasal alt yapı mevcut değildir. Ancak, gelecekte devlet tarafından yeni teşvik/vergi uygulamaları sözkonusu olabilir. Kooperatiflere ortak olunurken adayların ortak özelliklere sahip olmaları beklenebilir(meslek ya da ticari

faaliyet alanı bakımından).Kooperatif ortaklığınının bir diğer kısıtlayıcı faktörü ise ortakların kooperatifçe tanımlanmış bir bölgede ikamet etmek zorunda olmasıdır. FV sistemden elde edilen gelir doğrudan ortaklar arasında paylaşılabilir gibi ek FV sistem yatırımlarında da kullanılabilir.

İlgili İş Modelleri

Yeşil Kooperatif finansal planı mahsuplaşma ve öztüketim iş modellerinin ikisiyle de kullanılabilir. Satın Alma Garantisi ödemeleri Yeşil Kooperatifleri için sürdürülebilir ve güvenli bir gelir kaynağı olacaktır

Uygulama

Tüzel/gerçek kişiler kooperatif kurma hakkına sahiptirler. Ortak olabilmek için kooperatifteki hissedarlık oranına karşılık bir ücret talep edilmektedir. Kooperatiflerin yaptıkları sistem başvuruları Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmelik kapsamında değerlendirilmektedir

Kooperatif kurmak için en az 7 adet kurucu üye gerekmektedir. Kurucu ortaklar Elektrik Enerjisi Üretim ve Tüketim Kooperatifi Anasözleşmesini imzalamak zorundadırlar. Herbir ortak adayı kabul için yönetim kuruluna başvurmak zorundadır. Türkiye’de hâlihazırda sadece kooperatiflerin anayasası olarak kabul edilebilecek Elektrik Enerjisi Üretim ve Tüketim kooperatifi Anasözleşmesi düzenlenmiştir.

Yeşil Kooperatiflere ilişkin finansal avantajları gösteren maddelerden bazıları aşağıda belirtilmiştir. Amaç ve faaliyet konularını belirten 6.maddenin ilgili alt maddeleri şöyledir:

Altmadde 2) İhtiyaç fazlası elektrik kooperatif tarafından elektrik piyasasına ilişkin mevzuat hükümleri çerçevesinde değerlendirilebilir.

Alt madde 5) Kooperatifin kredi ihtiyacının karşılanması amacıyla kooperatif yurtiçi veya yurtdışı ilgili finansman kuruluşlarına başvuruda bulunur, borçlanır, açılan kredinin zamanında ve amacına uygun kullanılmasını sağlayıcı tedbirleri alır.

Dış Koşullar

Türkiye’de Yeşil Kooperatifler FV sistemlerin finansmanında birtakım sorunlarla karşılaşılabilir. Öncelikle, finansal piyasalarda kitlesel fonlamaya ilişkin mevzuat henüz yürürlüğe girmemiştir. Bu yüzden kooperatifler enerji yatırımlarını kitlesel fonlamayla finanse edememektedir. İkinci olarak da Türkiye’de enerji piyasaları henüz liberalize olmamıştır. Bu

sebeple Güç Satın Alma Anlaşması gibi serbest piyasa mekanizmaları hayata geçememektedir. Bu düzenlemelerin hayata geçirilmesi sonrası Yeşil Kooperatifler FV sistemlerin ülke çapında daha hızlı yayılmasını sağlayabilirler.

Yüksek ve değişken döviz kuru ve yüksek enflasyon ve faiz oranı yatırımcılar açısından sistem kurulumlarında caydırıcı olabilmektedir.

Kilit Oyuncular ve Bilgi Kaynakları

Hâlihazırda aktif olarak çalışan ve ortaklarına hizmet eden bir Yeşil Kooperatif mevcut değildir. Kooperatiflere ilişkin ana sözleşme T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından düzenlenmiş olup Yeşil Enerji Kooperatiflerinin denetlenmesi de T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmektedir.

İlgili Yönetmelik ve yasal sözleşmeler:

- Elektrik Piyasasında Lisansız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmelikte yapılan değişiklik
www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160323.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160323.htm
- Elektrik Enerjisi Üretim ve Tüketim kooperatifi Anasözleşmesi
koop.gtb.gov.tr/data/52b18e46487c8ec1a8fccebd/yenilenebilir%20enerji%20kooperatifleri%20anas%C3%B6zle%C5%9Fmesi.pdf